

МАТЕРІАЛИ

всеукраїнської
науково-практичної
конференції

**«Релігієзнавство
в Київському університеті:
інституційний
та персональний виміри»**

До 55-ї річниці
кафедри релігієзнавства

22 ВЕРЕСНЯ 2014 РОКУ

КИЇВ — 2014

¶ СЕКЦІЯ 1: «РЕЛІГІЄЗНАВЧІ ІДЕЇ В УНІВЕРСИТЕТІ СВЯТОГО ВОЛОДИМИРА»

Мельник Л.М.

**ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«РЕЛІГІЄЗНАВСТВО» У НЕГУМАНІТАРНИХ ВУЗАХ**

В сучасних умовах навчальний процес вимагає постійного вдосконалення. Так як і в освіті чи науці — у навчальному процесі відбувається зміна пріоритетів і соціальних цінностей.

Стратегічною метою в даному питанні постає проблема розвитку гуманітарної освіти та просвітництва загалом.

Гуманітарна освіта — це багатогранна сфера, яка має стати необхідним комплексом знань з проблем розвитку людини, її взаємовідносин із соціальним і природним середовищем, що має допомагати молодій людині пізнати етапи суспільної історії, осмислити феномен культури, сенс власного буття та існування людства.

Врешті-решт соціогуманітарний цикл навчальних предметів має бути націлений на формування в студентів такої соціальної картини світу, яка б сприяла їх адаптації до сучасного суспільства. Сьогодні саме від інтелектуального рівня розвитку людини, від її знань, а також від моральної позиції залежатиме сучасний соціальний прогрес, тому так важливо простежити зміст та спрямованість, стратегію та найближчі перспективи розвитку гуманітарної освіти, від яких залежить характер і світогляд наступних поколінь.

На жаль, гуманітарна освіта в традиційному сприйнятті не стала для усіх, або більшості, внутрішньою потребою і затребувана лише незначним прошарком інтелектуалів. Її обмеженість, або навіть недостатня увага до неї, має негативні наслідки. Девіантна поведінка молоді, пияцтво, наркоманія — далеко не повний перелік сучасних викликів, подолання яких безпосередньо пов'язане з якістю освіти, а саме гуманітарної.

Сучасна гуманітарна освіта відносно релігієзнавчого курсу має бути побудована на принципах поліконфесійності і полікультурності. Навчальна дисципліна «Релігієзнавство» — необхідна складова системи гуманітарного циклу в негуманітарних вищих навчальних закладах.

Вивчення курсу «Релігієзнавство» сприяє формуванню об'єктивного погляду у сфері релігійно-церковних питань доктринально-догматичного і практичного характеру. В процесі вивчення курсу студенти отримують знання про духовну і релігійну спадщину людства, загаль-

нолюдські цінності, які зосереджені у релігійних вченнях, збагачують себе знаннями про різноманітні релігійно-етичні системи.

Опрацювання навчальної дисципліни «Релігієзнавство» дає змогу майбутнім фахівцям негуманітарного спрямування ознайомитися, зрозуміти і осмислити роль релігії у розвитку суспільства та її вплив на особистість, сторони певних релігійних та релігійно-соціальних ідей, використання релігійного чинника в контексті суспільних та правових реалій сьогодення.

Під час роботи зі студентами в сфері релігієзнавства в основі викладання має лежати принцип невтручання у свободу особистості, не можна змусити людину вірити в Бога чи заборонити їй вивчати будь-яку релігію, адже у ст.35 Конституції України зазначено: «Кожен має право на свободу світогляду і віросповідання. Це право включає свободу сповідувати будь-яку релігію, або не сповідувати ніякої, безперешкодно відправляти одноособово чи колективно релігійні культури і ритуальні обряди, вести релігійну діяльність» [1].

На основі теоретичного дослідження наукової та методичної літератури з педагогіки, аналізу педагогічного досвіду, власного педагогічного досвіду викладання навчального предмету «Релігієзнавство», зазначимо, що однією з умов формування особистісних якостей студентів є використання в навчальному процесі такого матеріалу, що надихає на роздуми й самостійний пошук відповідей на безліч запитань, облагороджує особистість.

Серед важливих принципів ефективного засвоєння студентами інформації курсу є дотримання у викладанні принципу наочності. Доречно було б лекції доповнювати мультимедійним супроводом, семінарські заняття варто проводити у формі обговорення, дискусії, що стане базою для творчої роботи завдяки більш доступному спілкуванню зі студентами. Досить важливим завданням викладача дисципліни «релігієзнавство» є вдала організація самостійної роботи студентів, вміння його педагогічно активізувати пізнавальні сили молоді у навчальному процесі. Саме тому важливе безпосереднє або опосередковане керівництво самостійною роботою студентів зі сторони викладача, а також контроль за кінцевими результатами, оперативне доведення до відома студентів оцінки результатів їх самостійної роботи і внесення відповідних корективів.

Під час складання робочої програми варто опиратися на базові та авторські програми, розроблені такими сучасними релігієзнавцями, як: А. Колодний, В. Лубський, Л. Филипович, Є. Харьковщенко тощо.

Релігієзнавчий матеріал структурований за модульним принципом і складається із трьох модулів: перший модуль охоплює інформа-

цію про навчальний предмет, з'ясуванню ролі релігії у духовній культурі людства, структурні елементи та функції релігії, ранні релігійні вірування; другий – спрямований на розгляд етнонаціональних і світових релігій. Зазначимо, що при вивченні світових релігій варто детальніше зупинитися на християнстві. На думку визначного педагога К. Ушинського, національне виховання може бути лише релігійним, що є запорукою національного розвитку й прогресування в розвитку держави. Він писав: «Однією зі складових народності..., виховання повинна бути стародавня православна релігія з її всесвітньо-історичним значенням, релігія, яка перетворилася в плоть і кров народу» [2, с. 55]. «У християнстві є і буде завжди джерело відродження народів, хоч би в який стан ввергла їх історична доля» [3, с. 305]. Третій модуль охоплює історичні форми вільнодумства та сучасний стан релігій в Україні.

Таким чином, під час викладання навчального предмету «Релігієзнавство» в негуманітарних вузах викладачеві необхідно приділити більшу увагу методологічним основам цієї науки, акцентуючи на принципах компаративізму, наукової достовірності, теоретичної обґрунтованості, об'єктивності, толерантності, науковості, політичної незаангажованості.

Саме такий підхід відповідає демократичним вимогам Конституції України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/>
2. Ушинский К.Д. Педагогические сочинения: [В 6 т.] / К.Д. Ушинский. – Т. 2. – М.: Педагогика, 1988. – 496 с.
3. Ушинский К. Д. Собрание починений: [В 9 т.] / К. Д. Ушинский. – М.-Л.: Академия педагогических наук, 1948. – Т. 1. – С. 290-333.

Павленко П.Ю.

МИХАЙЛО ПОСНОВ (1873-1931) — ОСНОВОПОЛОЖНИК
ВІТЧИЗНЯНОГО ІСТОРИКО-КРИТИЧНОГО ВИВЧЕННЯ
ХРИСТІЯНСТВА, ЗАСНОВНИК РЕЛІГІЄЗНАВЧОЇ ДУМКИ
В КИЇВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ СВ. ВОЛОДИМИРА

Дослідників, які в Україні працюють саме над вивченням християнознавчих, христологічних і біблієзнавчих проблем не так вже й багато. Однак вони є, бодай що вони не так знані українському загалу, як імена радянських чи сучасних російських християнознавців. Приміт-

І ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1: «РЕЛІГІЄЗНАВЧІ ІДЕЇ В УНІВЕРСИТЕТІ СВЯТОГО ВОЛОДИМИРА»

Мельник Людмила Миколаївна

Особливості викладання навчальної дисципліни «Релігієзнавство» у негуманітарних вузах — 3

Павленко Павло Юрійович

Михайло Поснов (1873-1931) — основоположник вітчизняного історико-критичного вивчення християнства, засновник релігієзнавчої думки в Київському університеті св. Володимира — 5

Предко Денис Єрофейович

Петро Авсєнєв про феномен душі — 9

Предко Олена Іллівна

Започаткування психології релігії в університеті св. Володимира: І. Сікорський про релігійну епідемію — 12

Соломаха Ірина Григорівна

Віра та знання, їх пізнавальні межі — 14

Шавріна Ірина Валентинівна

Релігійно-ціннісні співвідношення в житті людини і соціуму — 18

Ярмоліцька Наталія Вікторівна

Ідея Бога у філософській концепції О. О. Козлова — 20

Яроцька Ольга Володимирівна

Утвердження гідності людини в модернізованому соціальному вченні католицизму як чинник секуляризації — 22

Яроцький Петро Лаврентійович

Досягнення і проблеми католицько-православного діалогу на вселенському рівні — 27

СЕКЦІЯ 2: «ВИДАТНІ ПОСТАТІ ТА ІДЕЇ ВІТЧИЗНЯНОГО РЕЛІГІЄЗНАВСТВА»

Владиченко Лариса Дмитрівна

Міжрелігійні та міжконфесійні об'єднання в Україні як суб'єкти відносин між державою та релігійними організаціями — 35